

Utlåtande 2010:43 RI (Dnr 219-1255/2009)

Införande av rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Rökfri arbetstid ska vara införd i stadens alla verksamheter senast den 1 maj 2010.
2. För ”Rökfri arbetstid i Stockholms stad” gäller de gemensamma utgångspunkter som föredragande borgarrådet anfört i detta utlåtande.
3. Varje nämnd och styrelse beslutar själv vilka lokala utgångspunkter som ska komplettera de stadsgemensamma.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

I budget 2009 beslutades att utöka arbetet för att skapa en rökfri arbetstid i alla stadens verksamheter till gagn för såväl de anställdas hälsa som för brukarna av stadens tjänster. Stadsledningskontoret har i enlighet med detta uppdrag utarbetat ett förslag till införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter.

Beredning

Ärendet har remitterats till exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Stockholms stadsarkiv, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbild-

ningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm, Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens handikappråd, Kommunal, SACO samt SKTF. SKTF har inte besvarat remissen.

Exploateringsnämnden har inget att invända mot att rökfri arbetstid införs i stadens verksamheter och tillstyrker förslaget.

Fastighetsnämnden ser positivt på stadsledningskontorets förslag och har redan beslutat att ge stöd och hjälp till de rökare som är intresserade av att sluta röka.

Idrottsnämnden ställer sig positiv till förslaget om rökfri arbetstid i stadens verksamheter och bedömer att ett genomförande för nämndens del kan vara klart till den 1 maj 2010.

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till förslaget att införa rökfri arbetstid vid stadens alla verksamheter från den 1 maj 2010 och finner förslagets syfte, att stödja rätten till en rökfri miljö för både brukare och medarbetare, positivt.

Kyrkogårdsnämnden delar utgångspunkten att ingen medborgare som är beroende av stadens tjänster ska utsättas för tobaksrök, särskilt den kommunala vård- och omsorgsmiljön ska vara rökfri. Nämnden ser emellertid inget behov av ytterligare reglering inom området.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker förslaget till gemensamma utgångspunkter för genomförandet. Det är viktigt att förberedelse- och förankringsarbete sker på varje nämnd och att varje nämnd har möjlighet att arbeta utifrån lokala utgångspunkter.

Servicenämnden stödjer förslaget att införa rökfri arbetstid inom verksamheterna.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tillstyrker förslaget om införande av rökfri arbetstid i kombination med stödinsatser för de rökande medarbetarna. Vid en intresseavvägning mellan friheten för medarbetare att röka på arbetstid, bättre miljö och hälsa för såväl brukare som medarbetare, anser nämnden att ett förbud är motiverat.

Stockholms stadsarkiv konstaterar att det är ett väl genomarbetat förslag med syfte att stödja rätten till en rökfri miljö för både brukare och medarbetare och ställer sig bakom införandet av rökfri arbetstid i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Stadsbyggnadsnämnden ställer sig positiv till förslaget om rökfri arbetstid i stadens verksamheter och bedömer att ett genomförande för nämndens del kan vara klart till den 1 maj 2010.

Trafik- och renhållningsnämnden ställer sig positiv till förslaget då det stämmer väl överens med nämndens viljeriktning att vara en attraktiv och hälsofrämjande arbetsgivare som värnar om personalens hälsa.

Utbildningsnämnden konstaterar att rökning enligt Tobakslagen (1993:581) är förbjuden i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem. Nämnden stödjer förslaget om införandet av rökfri arbetstid men vill framhålla att ett förtydligande bör göras vad gäller förtroendevalda, praktikanter och inhyrd personal.

Äldrenämnden delar uppfattningen att en rökfri arbetstid är en arbetsmiljöfråga och en viktig kvalitetsfråga för stadens verksamheter. Nämnden anser dock att det tydligare bör framgå om verksamheter som bedrivs på entreprenad eller i övrigt finansieras av staden innefattas i begreppet ”stadens alla verksamhetsområden”, eftersom det får betydelse för upphandlingsverksamheten.

Bromma stadsdelsnämnd tillstyrker stadsdelningskontorets förslag att införa rökfri arbetstid senast den 1 maj 2010.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter.

Färsta stadsdelsnämnd är positiv till förslaget att införa rökfri arbetstid. Det är till gagn både för medarbetare och brukare att slippa utsättas för tobaksrök.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig bakom förslaget att rökfri arbetstid införs i hela staden senast 1 maj 2010.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd finner att stadsledningskontorets förslag om rökfri arbetstid är en viktig åtgärd för att möjliggöra och underlätta för ett rökfritt liv för såväl medarbetare som brukare.

Kungsholmens stadsdelsnämnd delar stadsledningskontorets bedömning om rätten för såväl brukare/kunder som medarbetare till en rökfri miljö. Stadsdelsnämnden är därför positiv till förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter och avser att införa rökfri arbetstid för anställda inom nämndens verksamheter fr.o.m. maj 2010.

Norrmalms stadsdelsnämnd är positiv till förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter och avser att införa rökfri arbetstid för anställda inom nämndens verksamheter fr.o.m. januari 2010.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd delar uppfattningen att en rökfri arbetstid är en viktig kvalitetsfråga i verksamheterna och en arbetsmiljöfråga. Stadsdelsnämnden har inga invändningar mot att en rökfri arbetstid införs.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd delar i huvudsak stadsledningskontorets synpunkter och stödjer förslaget.

Skärholmens stadsdelsnämnd föreslår att rökfri arbetstid införs fr.o.m. den 1 maj 2010.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd delar den beskrivning av positiva arbetsmiljökonsekvenser som lämnas i tjänsteutlåtandet.

Södermalms stadsdelsnämnd är positiv till förslaget om införande av rökfri arbetstid inom Stockholms stads verksamheter.

Älvsjö stadsdelsnämnd ansluter sig till argumenten i förslaget, som att införande av rökfri arbetstid i Stockholms stad betyder att brukare i stadens verksamheter erbjuds tjänster i en fräschare miljö, likaväl som en rökfri arbetstid blir ett betydelsefullt bidrag i stadens folkhälsoarbete.

Östermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget.

Stockholms Stadshus AB:s koncernledning konstaterar att rökfri arbetstid ligger väl i linje med det hälso- och friskvårdsarbete som redan bedrivs inom koncernen och att bolagen är positiva till stadsledningskontorets förslag. I remissvaren nämner flera bolag att de redan erbjuder sina medarbetare aktiviteter för att sluta röka. Koncernledningen föreslår att beslutet om införande av rökfri arbetstid kompletteras med "Varje nämnd *och styrelse* beslutar själv vilka lokala utgångspunkter som ska komplettera de stadsgemensamma."

Kommunstyrelsens handikappråd ställer sig bakom förslaget, då de tycker att det ger en bra arbetsmiljö för alla.

Kommunal anser att införande av rökfri arbetstid är en väl motiverad åtgärd för att komma tillrätta med passiv rökning. Kommunal reser dock frågor kring kontroll och uppföljning samt vilka konsekvenser som uppstår för den enskilde vid ett upprepat "brott" mot rökförbudet.

SACO ställer sig positivt till införande av rökfri arbetstid och anser att det är en betydelsefull princip för arbetsmiljön.

Mina synpunkter

Stockholms stad har höga ambitioner för sitt tobakspreventiva arbete. Tobaksprevention och insatser för att minska risken för att människor utsätts för tobaksrök är åtgärder som inte endast är generellt motiverade ur ett folkhälsoperspektiv, utan i högsta grad också äger relevans specifikt inom kommunala verksamheter, såväl för användarna av kommunala tjänster som för kommunen som arbetsgivare. Minskad rökning bland medarbetarna är en hälsofråga med stor betydelse för sänkt sjukfrånvaro. Vissa nämnder i staden har därför på eget initiativ redan infört rökfri arbetstid inom sina verksamheter. Med detta beslut omfattar målet om rökfri arbetstid hela staden.

Samtidigt är det väsentligt att, som många av remissinstanserna har gjort, understryka att rökstopp är ett högst individuellt beslut som vilar hos den enskilda medarbetaren och inte något som arbetsgivaren kan eller bör forcera fram. Staden kan däremot införa restriktioner för rökning på arbetstid och riktlinjer för rökfria miljöer inom stadens verksamheter. Insatserna för rökfri arbetstid bör således företrädesvis utgöras av stöd och hjälp med rökstopp snarare än kontroll.

Med vetskap om tobaksrökningens negativa hälsoeffekter, inte bara för rökaren själv, utan även för omgivningen, är det uppenbart olämpligt att personal som arbetar nära brukare av stadens välfärdstjänster röker på arbetstid. Människor som förlitar sig på stadens tjänster ska kunna göra det i trygg förvisning om att det inte medför hälsorisker vid allergier och allmänt obehag på grund av rökning bland stadens medarbetare. Detta är desto viktigare som många brukare är barn eller äldre och således särskilt känsliga för tobaksrök. Rökfri arbetstid är i det avseendet en viktig kvalitetsparameter i stadens verksamheter. Emellertid är det inte rimligt att i arbetet för en rökfri arbetsmiljö särskilt peka ut vissa personalkategorier. Arbetet för att stävja tobaksrökning på arbetstid bör omfatta samtliga stadens verksamheter och medarbetare. Så är därför fallet med föreliggande förslag till beslut.

För att upplevas som legitimt måste det tobakspreventiva arbetet förankras väl med såväl arbetsledning som de fackliga organisationerna. Detta avser inte minst den praktiska implementeringen av en rökfri arbetsmiljö, inklusive eventuella sanktioner vid bristande efterlevnad. Förankrings- och informationsinsatser har också genomförts inom stadens verksamheter under förra året. Principen om rökfri arbetstid ska hanteras som övriga ordningsföreskrifter inom stadens verksamheter och hanteras lämpligen inom ramen för samverkan.

De utgångspunkter för rökfri arbetstid som kommunfullmäktige beslutar om i och med detta ärende är gemensamma för hela Stockholms stad. En förutsättning för att uppnå detta mål inom stadens verksamheter är att åtgärderna utformas lokalt av berörd nämnd eller styrelse utifrån de specifika behov och förutsättningar som råder för respektive verksamhet.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi är positiva till att införa rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter men vill påpeka att det inte får bli olika sanktioner om rökfri arbetstid inte respekteras beroende på vilken yrkeskategori den anställda tillhör. Vi anser att alla anställda som vill sluta röka ska få stöd och hjälp till detta och att det är viktigare än kontrollen av att rökförbudet efterlevs.

Staden bör också verka för att verksamheter som finansieras av staden men drivs av privata utförare ska vidta åtgärder så att brukarna inte utsätts för tobaksrök.

Beslutet gäller anställda i staden men självklart bör även vi som politiker också respektera den rökfria arbetstiden i samband med nämnd- och fullmäktigetjänstgöring.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Det är mycket glädjande att det nu finns en stor majoritet i kommunfullmäktige för att införa rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter, ett förslag som ursprungligen väcktes av Miljöpartiet i en motion i juli 2008.

Rökfri arbetstid är framför allt viktig för ”tredje man”, dvs. äldre med hemtjänst, äldre och personer med funktionsnedsättningar på boenden och barn på skolor och förskolor. Det är en viktig del av livskvaliteten att inte behöva utsättas för rök och röklukt. När det gäller barn och ungdomar är det viktigt att de vuxna är bra förebilder, eftersom de tar efter hur vuxna gör.

Det finns fler fördelar; de som vill sluta röka får det lättare att göra detta, när arbetskamrater inte tar rökpauser. Detsamma gäller också äldre och personer med funktionsnedsättningar; det blir lättare att sluta för de som vill om inte personalen som kommer på besök luktar rök.

Borgarrådet skriver att rökarna bör erbjudas hjälp och stöd att sluta röka, vilket vi instämmer helhjärtat i. Då är det viktigt att alla rökare i kommunens verksamheter verkligen får de verktyg som behövs. Nikotin är mer beroendeframkallande än alkohol och heroin. Alla rökare i kommunens verksamheter ska erbjudas hjälpmedel (nikotintuggummi, plåster m.m.) och fria kurser i rökavvänjning.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Rökfri arbetstid ska vara införd i stadens alla verksamheter senast den 1 maj 2010.
2. För ”Rökfri arbetstid i Stockholms stad” gäller de gemensamma utgångspunkter som föredragande borgarrådet anför i detta utlåtande.

3. Varje nämnd och styrelse beslutar själv vilka lokala utgångspunkter som ska komplettera de stadsgemensamma.

Stockholm den 24 mars 2010

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Roger Mogert, Tomas Rudin, Teres Lindberg* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Per Ankersjö* (c) enligt följande.

Om jag hade haft yrkanderätt så hade jag föreslagit att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande:

1. Avslå förslaget.
2. Därutöver anför följande:

Att fler människor slutar röka är en eftersträvt värd utveckling, inte minst ur ett folkhälsoperspektiv. Människor som vill sluta röka ska erbjudas erforderlig hjälp och information från samhällets sida. Att sluta röka är dock en tuff uppgift för alla de människor som har upparbetat ett nikotinberoende och staden ska som arbetsgivare ge generös support för dem som väljer att sluta.

Ur ett brukarperspektiv är det naturligtvis önskvärt att medarbetare inte bär med sig en störande odör i sitt arbete. Illaluktande medarbetare är dock ingen fråga som löses genom ett generellt rökförbud. Detta bör snarare ses som en fråga för ansvarig chef på arbetsplatsen. Lukter kan ha många skilda orsaker och det är ej heller säkert att rökare som förvägras rökning på arbetsplatsen därmed blir luktfria.

Rökförbudet är en inskränkning i medarbetarens, dvs. individens frihet. En inskränkning som för rökare kan minska stadens attraktionskraft som arbetsgivare och skapa onödig irritation bland medarbetare.

Centerpartiet förordar en positiv, mer individanpassad syn där stadens medarbetare aktivt erbjuds hjälp med att sluta röka – framför förbudsvägen. Som liberalt och frihetligt parti kan vi inte acceptera förslaget även om vi förstår att intentionerna är goda.

Om detta rökförbud ändå införs så är det viktigt att klargöra att även förtroendevalda som uppbär arvode inom staden ska omfattas av regleringen vid sin tjänsteutövning. Stadens nämnder, styrelser och fullmäktigeförsamling bör sålunda också bli rökfria verksamheter i händelse av införandet av ett generellt rökförbud. Allt annat vore minst sagt märkligt och inkonsekvent.

ÄRENDET

I budget 2009 beslutades att utöka arbetet för att skapa en rökfri arbetstid i alla stadens verksamheter till gagn för såväl de anställdas hälsa som för brukarna av stadens tjänster. Stadsledningskontoret har i enlighet med detta uppdrag utarbetat ett förslag till införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 augusti 2009 har i huvudsak följande lydelse.

De som är beroende av tjänster som finansieras av staden har rätt till en rökfri miljö. Det gäller till exempel barn och ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning. Detta gäller enligt tobakslagen inomhus såväl som utomhus på skolgårdar och motsvarande områden vid förskolor och fritidshem. Även den kommunala vård- och omsorgsmiljön ska vara rökfri. Ingen arbetstagare ska heller ofrivilligt utsättas för tobaksrök på arbetsplatsen.

Ett införande av rökfri arbetstid i Stockholms stad betyder att brukare i stadens verksamheter erbjuds stadens tjänster i en fräschare miljö. Det innebär att en äldre brukare som får hjälp med till exempel sin personliga hygien inte behöver utsättas för rökluft. En rökfri arbetstid blir också ett betydelsefullt bidrag i stadens folkhälsoarbete generellt.

”Ett starkt skäl att jobba för en rökfri arbetstid är att medarbetarna är den viktigaste tillgången på varje arbetsplats. Ingen medborgare ska heller ofrivilligt utsättas för tobaksrök. Alla uppskattar en hälsomedveten och framsynt verksamhet, fräschare arbetsmiljö, bättre ekonomi för individ och företag” Dessa formuleringar inleder Sveriges Kommuner och Landstings arbetsmiljöråds dokument ”Rökfri arbetstid i kommunerna – ett strategiskt beslut”.

Många av dem som röker vill sluta. Att sluta röka är ett personligt beslut som ingen arbetsgivare kan påtvinga någon. Det arbetsgivaren kan göra är att möjliggöra och underlätta ett rökfritt liv. Bland kommunalt anställda finns stora grupper med hög andel rökare.

Enligt Tobaksfaktas kartläggning maj 2009 har 77 svenska kommuner infört rökfri arbetstid. Ytterligare 11 har beslutat att göra det, och bestämt när det ska ske. I Stockholm har Östermalms stadsdelsnämnd nyligen infört rökfri arbetstid, Södermalms stadsdelsnämnd genomför det vid halvårsskiftet 2009, Hägersten - Liljeholmen stadsdelsnämnd väntas fatta beslut inom kort och ytterligare förvaltningar har långt framskridna planer för införandet. De erfarenheter som hittills redovisas är uteslutande goda.

Erfarenheterna från olika kommuners arbete visar att beslutet om rökfri arbetstid

måste förankras väl, få acceptans och stöd från ledning och chefer. Införandet bör ske i samverkan med fackliga organisationer och eventuella stöd till rökare som vill sluta röka bör erbjudas i samma former och omfattning oavsett i vilken verksamhet eller på vilken nivå medarbetaren arbetar.

Stadens storlek innebär att arbetet med genomförandet av rökfri arbetstid måste ges utrymme och tid och ske nära medarbetare och chefer i stadens olika verksamheter. Stadsövergripande beslutas dock om några gemensamma utgångspunkter och ramar.

Gemensamma utgångspunkter

Rökfri arbetstid införs i alla stadens verksamheter senast den 1 maj 2010. Varje nämnd ansvarar för det lokala förberedelse- och förankringsarbetet. Rökfri arbetstid ska ses som en kvalitetsfråga för stadens verksamheter. Att införa rökfri arbetstid är också en arbetsmiljöfråga som ska hanteras inom samverkanssystemet.

Stadsledningskontoret kommer under perioden 1 oktober 2009 till 30 juni 2010 att erbjuda visst stöd i nämndernas arbete med genomförandet.

En broschyr med bakgrund och mål för genomförandet av rökfri arbetstid kommer också att tas fram.

På stadens intranäts sida om att främja hälsa kommer också information och adekvata länkar att finnas tillgängliga.

Vad är arbetstid?

Rökning är inte tillåten under arbetstiden, vilket även inkluderar alla kortare pauser. Lunchrasten ingår inte i arbetstiden och berörs därför inte av beslutet om rökfrihet.

Vilka omfattas?

Rökfri arbetstid gäller alla stadens medarbetare och chefer.

Vilka sanktioner och stöd finns?

Rökfri arbetstid ska hanteras som övriga ordningsföreskrifter på arbetsplatsen. Frågor hanteras med fördel inom ramen för samverkan.

Nämnderna rekommenderas att arbeta med stöd och hjälp till aktiva rökare snarare än med kontroll.

Stöd i detta arbete kan fås hos flera aktörer t ex friskvårdsanordnare, folkhälsoinstitutet, företagshälsovården. Individuellt stöd för rökstopp finns kostnadsfritt, exempelvis på Sluta röka linjen.

När börjar vi?

Arbetet med att införa rökfri arbetstid pågår redan inom flera nämnder. Varje nämnd beslutar själv när man genomför rökfrihet. Beslutar nämnden inget annat så gäller rökfri arbetstid på stadens arbetsplatser från maj månads ingång 2010.

Lokala nämndbeslut

Varje nämnd gör en genomförandeplan och beslutar om tidpunkt för införande av

rökfri arbetstid.

Varje nämnd behöver också se över vilka informationsmaterial och/eller kanaler som behövs för information och samverkan med medarbetare och chefer.

Varje nämnd beslutar om vilka stödinsatser som ska erbjudas medarbetare som vill sluta med eller begränsa sitt rökande.

Erfarenheter från arbetet med denna process finns från många kommuner och för arbetet med rökfrihet finns mycket material framtaget och tillgängligt utan större kostnader.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Stockholms stadsarkiv, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäcka, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm, Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens handikappråd, Kommunal, SACO samt SKTF. SKTF har underlåtit att besvara remissen.

Innehållsförteckning

Sid

Exploateringsnämnden	
Fastighetsnämnden	
Idrottsnämnden	
Kulturnämnden	
Kyrkogårdsnämnden	
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	
Servicenämnden	
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden	
Stockholms stadsarkiv	
Stadsbyggnadsnämnden	
Trafik- och renhållningsnämnden	
Utbildningsnämnden	
Äldre- och äldreomsorgsnämnden	
Bromma stadsdelsnämnd	
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	
Farsta stadsdelsnämnd	

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
Kungsholmens stadsdelsnämnd
Norrmalms stadsdelsnämnd
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
Skärholmens stadsdelsnämnd
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
Södermalms stadsdelsnämnd
Älvsjö stadsdelsnämnd
Östermalms stadsdelsnämnd
Stockholms Stadshus AB
Kommunstyrelsens handikappråd
Kommunal
SACO

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa exploateringskontorets tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Emilia Hagberg (MP), *bilaga*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret har inget att invända mot att rökfri arbetstid införs i stadens verksamheter och tillstyrker förslaget.

Kontoret avser införa rökfri arbetstid senast den 1 maj 2010. Inom exploateringskontoret är andelen rökare låg. Kontoret kommer att överväga vilken information och vilka stödinsatser som kan komma att behövas innan genomförandet.

Information kommer att lämnas till de fackliga organisationerna vid kontoret inom ramen för samverkanssystemet.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och återropa fastighetskontorets tjänsteutlåtande.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret har tagit upp frågan om ”en rökfri arbetstid” med de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen. Frågan kommer att diskuteras vidare och under hösten 2009 återkommer kontoret med förslag på en plan för hur kontoret ska gå till väga för att införa en ”rökfri arbetstid”.

Kontoret ser dock positivt på stadsledningskontorets förslag och har redan beslutat att ge stöd och hjälp till de rökare som är intresserade av att sluta röka.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och återropa idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ledamoten Mehdi Oguzsoy (V) lämnade ärendet utan eget ställningstagande.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om rökfri arbetstid i stadens verksamheter och bedömer att ett genomförande för idrottsförvaltningens del kan vara klart till den 1 maj 2010.

Idrottsförvaltningen bedriver redan idag ett aktivt internt hälsoarbete där ett av målen varje år är att minska antalet medarbetare som röker och snusar. Målet för 2009 är att 70 procent av medarbetarna är tobaksfria. För 2010 ska detta mål revideras och höjas.

Idrottsförvaltningen valde i år att komplettera stadens medarbetarenkät med förvaltningslokala frågor om medarbetarnas tobaksvanor för att kunna följa utvecklingen.

Utgångspunkten för arbetet med rökfri arbetstid måste vara att stödja och hjälpa de medarbetare som väljer att sluta med tobaksbruk. Redan idag erbjuds alla medarbetare subventionerade nikotinläkemedel. En bok för självstudier ”Äntligen rökfri” har delats ut till alla hälsoombud och om det finns önskemål har förvaltningen en planering för

att skapa "sluta röka grupper". Temat rökning lyfts också upp vid förvaltningens aktivitetsdagar för all personal.

Rökning är generellt förbjudet i förvaltningens lokaler och förvaltningen arbetar aktivt för att få bort rökning från idrottsnämndens anläggningar. Vissa av idrottsförvaltningens utomhusverksamheter har redan idag inrättat "rökrutor" (ex.vis Eriksdalsbadets utomhusanläggning). Vidare har "rökfria zoner" utanför entréer skapats så att besökare till anläggningarna inte ofrivilligt ska utsättas för tobaksrök.

Förvaltningens policy för rökfri arbetstid och en genomförandeplan kommer att arbetas fram inom ramen för samverkan. Frågor som behöver belysas inför införandet är bland annat om man på lunchrasten ska få röka i samma kläder som man sedan ska arbeta i. Vilka sanktioner blir det för den som bryter mot policyn? Kan det finnas ett intresse hos privata entreprenörer som verkar i nämndens anläggningar att samarbeta med förvaltningen i denna fråga?

Kulturnämnden

Kulturförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande den 12 november 2009 med i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till förslaget att införa rökfri arbetstid vid stadens alla verksamheter från den 1 maj 2010 och finner förslagets syfte, att stödja rätten till en rökfri miljö för både brukare och medarbetare, positivt.

Förvaltningen ser det angeläget att följa stadens uppmaning, att arbeta med stöd och hjälp till aktiva rökare snarare än kontroll, och kommer att använda sig av olika hjälpmedel i det arbetet. För att beslutet om rökfri arbetstid ska få acceptans bland de anställda, kommer det att förankras väl hos ledning, chefer och fackliga företrädare. Inför införandet kommer förvaltningen att i samverkan ta fram en genomförandeplan med förslag på stöd till aktiva rökare som vill sluta röka.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar självklart utgångspunkten att ingen medborgare som är beroende av stadens tjänster ska utsättas för tobaksrök, särskilt den kommunala vård- och omsorgsmiljön ska vara rökfri. Detta är inget nytt utan regleras sedan tidigare av dels

Tobakslagen, som äger tillämpning såväl inomhus som utomhus, dels av övriga bestämmelser och policy inom Stockholm stad. Förvaltningen ser därför inget behov av ytterligare reglering inom området. Principiellt är förvaltningen tveksam till att *generellt* införa och följa upp ett rökförbud under arbetstid.

Bland Kyrkogårdsförvaltningens anställda finns en låg andel rökare och inom de olika verksamheterna utsätts vare sig allmänhet eller anställda för ofrivillig tobaksrök. Merparten av de anställda arbetar enskilt i utomhusmiljö på våra begravningsplatser. Anställda som exempelvis jobbar med grönyteskötsel, långt från allmänhet och kollegor, kan rimligtvis inte utsätta vare sig medborgare eller arbetskamrater för ofrivillig tobaksrök, om vederbörande under rast/paus väljer att röka. I dagens samhälle råder inte längre någon okunskap om rökningens skadliga effekter på hälsan. Att röka blir därför ett moraliskt ställningstagande som det är upp till varje individ att besluta om.

Som arbetsgivare kan/bör vi inte lägga moraliska synpunkter på vilket alternativ den anställde väljer. Detta skapar irritation och anses av många som integritetskränkande, även bland anställda som är icke-rökare. Därtill finns det många andra livsstilsrelaterade beteenden med negativa konsekvenser som ur ett folkhälsoperspektiv kan angripas. Exempelvis ökar antalet överviktiga i Sverige. Skall arbetsgivaren även där vara aktiv och granska personalens kostvanor under raster och pauser? Frågan är hur långtgående krav arbetsgivaren kan ställa i dessa avseenden och fortfarande vara en attraktiv arbetsgivare?

Det finns inte heller entydigt positiva resultat från de kommuner som redan genomfört rökfri arbetstid.

I remissen framhålls även att "...Många av dem som röker vill sluta. Att sluta röka är ett personligt beslut som ingen arbetsgivare kan påtvinga någon. Det arbetsgivaren kan göra är att möjliggöra och underlätta ett rökfritt liv".

Förvaltningen delar den synpunkten och anser det vara ett betydligt bättre, mer positivt och förmodligen mer verkningsfullt angreppssätt för att uppnå syftet med rökfri arbetstid. Förvaltningen ställer sig helt bakom rekommendationen att arbeta med stöd och hjälp till aktiva rökare, snarare än med kontroll.

För de anställda som önskar sluta röka erbjuder förvaltningen (sedan flera år tillbaka) generösa subventioner av olika nikotinavvänjningspreparat i kombination med övriga stödåtgärder, ex företagshälsovårdens "Sluta röka grupper".

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 oktober 2009 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker kommunstyrelsens förslag
2. Nämnden tillstyrker förslag till gemensamma utgångspunkter för rökfri arbetstid.

Reservation anfördes av ledamoten Malte Sigemalm m.fl. (S), *bilaga*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen har bara några enstaka rökare. Förvaltningen har sin arbetsplats i tekniska nämndhuset där rökförbud idag råder. Inga rökrum finns. Det innebär att personalen idag får gå ut och röka på sina raster. Flertalet anställda är inspektörer och en stor del av arbetsdagen tillbringas utanför tekniska nämndhuset, på besök ute i olika verksamheter, eller på resa till eller från ett besök. Stadsledningskontorets förslag innebär för miljöförvaltningens personal att det inte längre är tillåtet att gå ut och röka på raster, på inspektionsbesök eller resor till och från besök.

En rökfri arbetstid ligger väl i linje med förvaltningens arbete såväl för en bra miljö för de som bor och vistas i staden som för en hälsosam arbetsplats för medarbetarna. Förbudet kan med fog ifrågasättas från principiella utgångspunkter. Hur långt sträcker sig anställningsavtalets möjligheter att reglera den enskilde arbetstagarens beteende även utanför arbetsplatsen låt vara att det är under arbetstid. En anställd som cyklar till en förrättning kommer med förslaget att vara förhindrad att röka om cykelfärden företas under arbetstid utan samband med lunch. Det hade kanske varit naturligare att med en allmän bestämmelse om att arbetstagare i Stockholms stad över huvudtaget skall iaktta hänsyn och uppträda så att han eller hon inte orsakar störningar eller besvär för de personer som de skall betjäna. Om syftet med förbudet enbart är att motiverat av omsorg om den enskilde anställdes hälsa inger det betänkligheter. Det finns en rad beteenden som är olämpliga med hänsyn till den enskildes välbefinnande, men som ändå anses tillåtna. Att reglera bara ett sådant beteende kan tyckas aningen oreflekterat när det gäller grundläggande värderingar om människors frihet. Trots dessa invändningar ser emellertid förvaltningen ingen anledning att föreslå nämnden att motsätta sig stadsledningskontorets förslag.

Förvaltningen tillstyrker därför förslaget till gemensamma utgångspunkter för genomförandet. Det är viktigt att förberedelse- och förankringsarbete sker på varje nämnd och att varje nämnd har möjlighet att arbeta utifrån lokala utgångspunkter. Stöd kommer att ges till personal som vill sluta röka.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa serviceförvaltningens tjänsteutlåtande.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget att införa rökfri arbetstid inom verksamheterna. Rökning och tobaksrök är orsak till för tidig död, sjukdomar och ohälsa. Det är mot bakgrund av detta viktigt att invånarna, när de tar del av stadens service möts av en helt rökfri miljö. Vidare är det angeläget att stadens medarbetare inte utsätts för tobaksrök på sitt arbete. Staden kan därmed som arbetsgivare aktivt möjliggöra och underlätta för ett rökfritt liv och bättre hälsa. Staden bidrar med detta förslag också på ett positivt sätt till att uppfylla de nationella folkhälsomålen.

Många kommuner och andra offentliga verksamheter har de senaste åren infört rökfri arbetstid. Därmed finns omfattande erfarenheter samt kunskaper om framgångsfaktorer, gällande exempelvis information, stödinsatser med mera. Mot bakgrund av detta kan det finnas skäl att överväga hur dessa kunskaper på bästa sätt kan tas tillvara inom staden i samband med genomförandet.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Stefan Nilsson (MP), *bilaga*.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Jonas Naddebo (C), *bilaga*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om införande av rökfri arbetstid i kombination med stödinsatser för de rökande medarbetarna.

Förvaltningen delar uppfattningen att det är viktigt att främja en rökfri miljö. Vid en intresseavvägning mellan friheten för medarbetare att röka på arbetstid, bättre miljö och hälsa för såväl brukare som medarbetare, anser förvaltningen att ett förbud är motiverat.

Stadsledningskontoret skriver att ... "De erfarenheter som hitintills redovisats av rökfri arbetstid är uteslutande goda." ... De redovisar inte vilka erfarenheter, men förvaltningen utgår från att man då syftar på en bättre miljö och hälsa för brukarna och medarbetarna samt att rökförbudet har lett till att rökande medarbetare antingen har slutat röka eller minskat sin konsumtion.

Det är viktigt att införande av rökfri arbetstid sker med respekt för de som röker med insikt om att det för vissa troligen kommer att bli svårt. Fokus bör ligga på stöd till den enskilde och inte på sanktioner av något slag. Förvaltningen anser att det är

angeläget att stadsledningkontoret tar ett aktivt ansvar i genomförandet av rökfri arbetstid i stadens verksamheter för att skapa samma förutsättningar för de som behöver stöd att sluta eller minska sin rökning.

Erfarenheterna från andra kommuner visar att det är viktigt att beslutet om rökfri arbetstid förankras väl i organisationen. Förvaltningen anser därför att förslaget att införa rökfri arbetstid från den 1 maj 2010 är en lämplig tidpunkt. Det finns då tid att utarbeta en genomförandeplan i samverkan med personal och fackliga organisationer.

Stockholms stadsarkiv

Stockholms stadsarkiv har avgivit ett kontorsyttrande daterat den 28 september 2009 med i huvudsak följande lydelse.

Stadsarkivet konstaterar att det är ett väl genomarbetat förslag med syfte att stödja rätten till en rökfri miljö för både brukare och medarbetare. Enligt förslaget ska rökfri arbetstid införas i alla stadens verksamheter senast den 1 maj 2010 och stöd och hjälp ska erbjudas aktiva rökare. Stadsarkivet ställer sig bakom införandet av rökfri arbetstid på förvaltningen i enlighet med Stadsledningskontorets förslag.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 5 november 2009 tillstyrka stadsledningskontorets förslag samt att som svar på remissen överlämna och återopa stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Lukas Forslund (C), *bilaga*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om rökfri arbetstid i stadens verksamheter och bedömer att ett genomförande för stadsbyggnadskontorets del kan vara klart till den 1 maj 2010.

Utgångspunkten för arbetet med rökfri arbetstid måste vara att stödja och hjälpa de medarbetare som vill sluta röka. Om möjligt kommer vissa aktiviteter genomföras tillsammans med övriga förvaltningar i Tekniska Nämnd huset. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det en låg andel medarbetare som direkt berörs av införandet av rökfri arbetstid. Kontorets lokala riktlinjer och genomförandeplan för en rökfri arbetstid kommer att arbetas fram inom ramen för samverkan under hösten.

Rökning är redan idag generellt förbjudet i förvaltningens lokaler och förvaltningen arbetar för att få bort rökning utanför entréer så att besökare inte ofrivilligt ska

utsättas för tobaksrök.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 november 2009 att som svar på remissen överlämna och återropa trafikkontorets tjänsteutlåtande.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ställer sig positiv till förslaget då det stämmer väl överens med kontorets viljeriktning att vara en attraktiv och hälsofrämjande arbetsgivare som värnar om personalens hälsa. En rökfri arbetsplats gagnar även våra besökare, som också erbjuds en rökfri miljö.

Arbetet med införandet av rökfri arbetstid föreslås ske i samverkan med de fackliga organisationer då rökfri arbetstid är en arbetsmiljöfråga.

Trafikkontoret föreslår nämnden att godkänna kontorets svar på denna remiss och överlämna svaret till kommunstyrelsen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och återropa utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ersätтарыttrande gjordes av ersättaren Helen Törnqvist (C), *bilaga*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Rökningens skador på hälsan är kända sedan länge och utgör idag en av de enskilt vanligaste orsakerna till sjukdom och för tidig död.

Viktigt är att uppmärksamma Tobakslagen (1993:581) med rökfri arbetsmiljö. Det innebär att en arbetstagare inte mot sin vilja ska utsättas för tobaksrök i den arbetslokal eller det utrymme där arbetstagaren är verksam. Enligt samma lag är dessutom rökning förbjuden i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem.

Utbildningsförvaltningen delar uppfattningen att arbetsplatsen kan göra mycket för att utgöra en hälsofrämjande miljö för medarbetare och för att möjliggöra och under-

lätta ett rökfritt liv. Förvaltningen vill även framhålla ett brukarperspektiv med ökad kvalitet för medborgare där ingen ofrivilligt ska utsättas för tobaksrök.

Förvaltningen stödjer förslaget om införandet av rökfri arbetstid men vill framhålla att ett förtydligande bör göras vad gäller förtroendevalda, praktikanter och inhyrd personal.

Att rökfri arbetstid gäller i Stockholms stads alla verksamheter senast 2010-05-01, bör kommuniceras i platsannonser, vid rekrytering samt vid nyanställning.

Utbildningsförvaltningen delar även förslaget att stödja olika former av rökavvänjning där medarbetare som vill sluta eller begränsa sin rökning kan få råd om olika metoder för rökavvänjning, individuell rådgivning via Sluta-röka-linjen eller avvänjningskurser i grupp.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 november 2009 att som svar på remissen överlämna och återropa äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (MP), *bilaga*.

Vice ordföranden Leif Rönngren m.fl. (S), ledamoten Eivor Karlsson (MP) samt ledamoten Berit Bornecrantz Dias (V) lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen delar uppfattningen att en rökfri arbetstid är en arbetsmiljöfråga och en viktig kvalitetsfråga för stadens verksamheter. Det hälsofrämjande arbetet är viktigt och förvaltningen anser att införandet av en rökfri arbetstid, samt stödinsatser för de medarbetare som önskar sluta röka är två betydelsefulla bidrag i stadens folkhälsoarbete. Frågan ska hanteras som övriga ordningsföreskrifter och äldreförvaltningen finner det positivt att stadens nämnder uppmanas att arbeta med stöd och hjälp till aktiva rökare snarare än med kontroll.

Det är positivt att förslaget är generellt och innefattar stadens samtliga medarbetare och chefer. Äldreförvaltningen anser dock att det tydligare bör framgå om verksamheter som bedrivs på entreprenad eller i övrigt finansieras av staden innefattas i begreppet ”stadens alla verksamhetsområden”, eftersom det får betydelse för upphandlingsverksamheten.

Äldreförvaltningen tillstyrker stadsledningskontorets förslag att införa rökfri arbetstid senast den 1 maj 2010. Stödinsatser för att sluta eller begränsa sitt rökande ska erbjudas de medarbetare som så önskar.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

I stadsdelen har en tobakspolicy funnits sedan 2005. Nuvarande restriktioner avseende tobak innebär sammanfattningsvis att rökning inte är tillåtet på andra ställen än utanför arbetsplatsens gränser och inte i arbetskläder (på arbetsplatser där särskilda arbetskläder används). Riktlinjer för snusare är att undvika lukt samt att vara noga med sin handhygien, vilket även gäller för rökare. Då restriktioner för rökning och snusning finns redan idag är förvaltningens bedömning att ett beslut om rökfria arbetsplatser är rimligt att genomföra från och med den 1 maj 2010.

Samtliga enhetschefer har haft möjlighet att lämna synpunkter på remissen. En synpunkt som framförts är att även om rökfri arbetstid för personal införs så arbetar personalen ibland i rökiga miljöer hos brukare, vilket innebär att personal inte helt har en rökfri arbetsmiljö.

Förvaltningen tolkar remisshandlingen så att rökfri arbetstid avser den kommunalt anställda personalen. Enligt remissen gäller rökfri arbetstid alla stadens medarbetare och chefer. Stadsledningskontoret säger dock inledningsvis att ”de som är beroende av tjänster som finansieras av staden har rätt till en rökfri miljö”. Förvaltningen anser att det bör förtydligas om verksamheter som bedrivs på entreprenad eller i övrigt finansieras av staden också ingår i begreppet ”stadens alla verksamheter” vilket i så fall får betydelse för upphandlingsverksamheten.

Förvaltningen tillstyrker stadsdelningskontorets förslag att införa rökfri arbetstid senast den 1 maj 2010. Förslaget innebär att rökning från och med den 1 maj 2009 inte blir tillåtet under arbetstid, vilket även inkluderar alla kortare pauser. Lunchrasten ingår inte i arbetstiden och berörs därför inte av beslutet om rökfrihet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Jonas Eklund (MP), *bilaga*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter. Sedan tidigare ingår stöd till rökavvänjning som en del i förvaltningens friskvårdsarbete. Hittills under året har två rökavvänjningsgrupper genomförts i samarbete med Previa. Utifrån ett friskvårdsperspektiv är resultaten goda, ca 60 procent av deltagarna har slutat röka.

Förvaltningen återkommer med förslag till genomförandeplan i samband med verksamhetsplan 2010. Planeringen ska tas fram i samverkan med de fackliga organisationerna.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget att införa rökfri arbetstid. Det är till gagn både för medarbetare och brukare att slippa utsättas för tobaksrök. Rökfri arbetstid är en kvalitetsfråga för förvaltningens verksamheter. Det pågår dessutom ett intensivt arbete med att sänka sjukfrånvaron genom att utveckla förebyggande modeller och metoder för att förhindra frånvaro. Friskvårdsarbetet är också i fokus och en rökfri arbetstid skulle vara positivt i det sammanhanget.

Det finns idag en förvaltningspolicy som bland annat innehåller vissa begränsningar när det gäller rökning, som t ex att det inte är tillåten utanför entréer och i arbetskläder. Policyn om en rökfri arbetstid ligger väl i linje med förvaltningens policy och kan ses som ett steg mot en hälsosam arbetsplats. Att införa rökfri arbetstid är också en arbetsmiljöfråga och åtgärden bör därför hanteras i det ordinarie arbetsmiljöarbetet i förvaltningens samverkanssystem.

Förvaltningen anser att genomförandet bör föregås av en kampanj där olika stödåtgärder presenteras och utgångspunkten bör vara att inspirera, stödja och motivera medarbetare att sluta röka. Det kan ske genom rökslutargrupper, informationsinsatser och andra aktiviteter som är motivationsskapande.

En svårighet är hur efterlevandet av policyn ska hanteras. Det är svårt att ha ett kontrollsystem för att kunna följa upp om medarbetare respekterar den rökfria arbets-

tiden. Förvaltningen anser dock att det bör kunna ske inom ordinarie system för regler och föreskrifter.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning införde rökfri arbetstid för all personal 1 september 2009. Bakgrunden till beslutet var att barn och unga har rätt till en rökfri miljö. Detta gäller enligt tobakslagen inomhus såväl som utomhus på skolgårdar och motsvarande områden vid förskolor och fritidshem. Även den kommunala vård- och omsorgsmiljön ska vara rökfri. Ingen arbetstagare ska heller mot sin vilja utsättas för tobaksrök på arbetsplatsen.

Rökfri arbetstid innebär att medarbetarna inte får röka på betald arbetstid. Lunchen räknas inte in i arbetstiden och är det enda undantaget under arbetsdagen. Rökning är heller inte tillåten i direkt anslutning till arbetsplatsen, exempelvis utanför entrédörrar. All rökning är liksom tidigare förbjuden i förvaltningens lokaler.

Både den aktiva och passiva rökningens skadliga inverkan på hälsan är känd sedan länge. Ett starkt skäl för att införa rökfri arbetstid var att medarbetarna är den viktigaste tillgången på varje arbetsplats. Förvaltningen vill därigenom förbättra och bevara hälsan hos dem. Rökfri arbetstid förbättrar även miljön för medborgare och brukare så de inte ofrivilligt ska behöva utsättas för tobaksrök.

Förvaltningen har erbjudit subventionerade nikotinläkemedel och rökslutarkurser som flera medarbetare deltagit i. Detta kommer även att erbjudas fortsättningsvis. Förvaltningen avser även att inbjuda till föreläsningar under hösten 2009 i syfte att inspirera och motivera medarbetare till rökstopp. De resurser som avsätts är inriktade på att ge stöd och hjälp till aktiva rökare snarare än kontroll. Förvaltningen planerar att genomföra en uppföljning av beslutet under hösten 2010.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ställer sig bakom förslaget att rökfri arbetstid införs i hela staden senast 1 maj 2010.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Tomas Melin (MP), *bilaga*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen finner att stadsledningskontorets förslag om rökfri arbetstid är en viktig åtgärd för att möjliggöra och underlätta för ett rökfritt liv för såväl medarbetare som brukare. Förvaltningens insatser i denna angelägenhet kommer att inriktas på information och stödinsatser för alla medarbetare som vill sluta röka.

Lokala utgångspunkter, som ska komplettera de gemensamma, kommer att tas fram i samverkan via arbetsplatsträffar (APT), där medarbetarna har möjlighet att bidra med förslag och idéer till hur genomförandet ska ske på bästa sätt. Förvaltningen kommer även att dra nytta av de erfarenheter som gjorts vid införandet av rökfri arbetstid i Östermalm (1 jan 2009), Södermalm (1 juli 2009) och Hägersten-Liljeholmen (under hösten 2009). En angelägen fråga som behöver hanteras är frågan om medarbetare som utsätts för tobaksrök hemma hos brukare. Det finns säkerligen ett flertal andra angelägna frågeställningar att begrunda vid formuleringen av lokala utgångspunkter.

Förvaltningen anser att den 1 maj 2010 är ett realistiskt datum för genomförande. Detta för att processen ska ges tid att förankras i hela organisationen och hos alla medarbetare.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning om rätten för såväl brukare/kunder som medarbetare till en rökfri miljö. Förvaltningen är därför positiv till

förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter och avser att införa rökfri arbetstid för anställda inom nämndens verksamheter fr.o.m. maj 2010. Planering för införandet kommer att ske i samverkan med de fackliga organisationerna och förvaltningens chefer.

I samband med införandet vill förvaltningen betona vikten av att använda sig av erfarenheterna från andra kommuner som infört rökfri arbetstid. Förankring på alla nivåer är viktig, men erfarenheterna visar också, enligt stadsledningskontoret, att stöd till rökare som vill sluta röka bör erbjudas i samma former och omfattning oavsett i vilken verksamhet eller på vilken nivå medarbetaren arbetar. Med anledning av det är förvaltningen tveksam till stadsledningskontorets förslag att varje nämnd ska besluta om vilka stödinsatser som ska erbjudas medarbetare som vill sluta med eller begränsa sitt rökande. Som förvaltningen ser det borde alla rökare inom staden erbjudas samma omfattning av stödinsatser, oavsett vilken förvaltning eller vilket bolag de arbetar på.

Motsvarande resonemang bör gälla frågan om sanktioner. De som inte följer beslut om rökfri arbetstid bör inte behandlas olika beroende på inom vilken av stadens förvaltningar eller bolag man jobbar.

Förvaltningen vill därutöver peka på frågan om regler för entreprenörer och andra som driver verksamhet på stadens eller de enskilda nämndernas uppdrag. Inom skola och förskola finns en stor mängd fristående arrangörer, många vård- och omsorgsboenden drivs av entreprenörer. På samma sätt utförs en mycket stor del av hemtjänsten av annan huvudman än staden, men fortfarande med staden som ansvarig. Listan kan göras mycket lång. Bör brukare/kunder som får sina skatte-finansierade tjänster utförda av annan än staden ha samma rätt till rökfri miljö? Hur kan detta i så fall regleras?

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (V), *bilaga*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget om införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter och avser att införa rökfri arbetstid för anställda inom nämndens verksamheter fr.o.m. januari 2010. Planering för införandet pågår för närvarande i samverkan med de fackliga organisationerna och förvaltningens chefer. En genomförandeplan för införandet kommer att tas fram för behandling på stadsdelsnämndens möte den 21 december.

I samband med införandet vill förvaltningen betona vikten av att använda sig av erfarenheterna från andra kommuner som infört rökfri arbetstid. Erfarenheterna visar bl.a. att beslutet om rökfri arbetstid måste förankras väl, få acceptans och stöd från ledning och chefer och ske i samverkan med fackliga organisationer. Vidare visar erfarenheterna att stöd till rökare som vill sluta röka bör erbjudas i samma former och omfattning oavsett i vilken verksamhet eller på vilken nivå medarbetaren arbetar. Med anledning av det är förvaltningen tveksam till stadsledningkontorets förslag att varje nämnd ska besluta om vilka stödinsatser som ska erbjudas medarbetare som vill sluta med eller begränsa sitt rökande. Som förvaltningen ser det borde alla rökare inom staden erbjudas samma omfattning av stödinsatser, oavsett vilken förvaltning eller vilket bolag de arbetar på.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen delar uppfattningen att en rökfri arbetstid är en viktig kvalitetsfråga i verksamheterna och en arbetsmiljöfråga. Förvaltningen har inga invändningar mot att en rökfri arbetstid införs. Att underlätta för medarbetare att sluta röka är också hälsobefrämjande.

Stadsdelsförvaltningen avser att inom ramen för samverkan tillsammans med de fackliga organisationerna utarbeta en genomförandeplan som anger när rökstoppet ska börja gälla och vilket stöd och hjälp som ska erbjudas medarbetarna.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 november 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen delar i huvudsak stadsledningkontorets synpunkter och stödjer förslaget, samt lämnar följande synpunkter.

Förvaltningen anser att genomförandet av en rökfri arbetstid är en viktig del i arbe-

tet med hälsofrågor inom kommunen. För brukarna som använder sig av förvaltningens tjänster, såsom äldre personer, personer med funktionsnedsättning och barn inom förskolan kommer införandet av rökfri arbetstid att påtagligt förbättra den miljö de vistas i.

I majoritetspartiernas förslag till budget 2010 anges att ”alla nämnder ska senast i maj 2010 ha infört rökfri arbetstid i alla stadens verksamheter till gagn för såväl brukarnas som de anställdas hälsa. Beslut om detta väntas i början av 2010”.

Förvaltningens chefer inom olika verksamheter stödjer förslaget, både för fördelarna sett ur ett brukarperspektiv och ur ett medarbetarperspektiv. Förvaltningen tycker dock att det hade varit intressant om stadsledningskontoret hade undersökt hur stadens medarbetare ställer sig till förslaget.

Förvaltningen anser också att det finns svårigheter med att stadsledningskontoret skriver att verksamheterna ska hantera rökfri arbetstid som övriga ordningsföreskrifter på arbetsplatsen samtidigt som nämnderna rekommenderas att arbeta med stöd och hjälp till aktiva rökare istället för med kontroll. Självklart är det viktigt att erbjuda insatser till de medarbetare som vill sluta röka, men förslaget riskerar att bli uddlöst om medarbetarna inte upplever att staden menar allvar och faktiskt kontrollerar att den rökfria arbetstiden efterlevs. Därför menar förvaltningen att det är viktigt att det finns tydliga regler om vad som händer om någon anställd bryter mot den rökfria arbetstiden.

Förvaltningens förslag om att införa rökfri arbetstid inom Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Förvaltningen anser att frågan om rökfri arbetstid är en så viktig insats för att förbättra miljön för brukarna och arbetsmiljön för våra anställda att förvaltningen förslår att Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar om ett införande av rökfri arbetstid inom hela förvaltningen från och med 2010-05-01, oavsett om det kommer att införas i staden som helhet eller inte.

Förvaltningen ser att det kommer att krävas ett noggrant förberedelsearbete inför införandet av rökfri arbetsmiljö. Förvaltningen vill erbjuda medarbetare som vill sluta röka olika typer av insatser under början av 2010 för att därmed kunna införa den rökfria arbetstiden 2010-05-01. Genom att erbjuda olika insatser innan den rökfria arbetstiden träder i kraft anser förvaltningen att medarbetarna får mer tid på sig att anpassa sig till de nya reglerna och att det därmed blir lättare att införa den rökfria arbetstiden. Insatser som skulle kunna erbjudas är exempelvis ”rökslutargrupper” via företagshälsovården eller att subventionera nikotinläkemedel till ett belopp om 600 kr per person och år.

Förvaltningen föreslår att en djupare diskussion om tillämpningar av reglerna kring en rökfri arbetstid ska föras inom samverkanssystemet, i förvaltningsgruppen och i de lokala samverkansgrupperna, under hösten och början på 2010. Frågor som bör belysas i dessa forum är möjligheter och eventuella svårigheter med att införa rökfri arbetstid och hur man kan arbeta för att minimera eventuella upplevda problem. Förvaltningsgruppen föreslås sedan ta fram tillämpningsregler för hela förvaltningen angående

de den rökfria arbetstiden.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att godkänna stadsdelsförvaltningens förslag till beslut att rökfri arbetstid införs i samtliga verksamheter från och med den 1 maj 2010.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Jan Jönsson m.fl. (FP), ledamoten Andrea Femrell m.fl. (M), ledamoten Liliane Svensson m.fl. (S) samt tjänstgörande ersättaren Rudy Espinoza (V), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Rebwar Hassan m.fl. (MP), *bilaga*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Som en delåtgärd i arbetet med att förbättra hälsan hos anställda i förvaltningen, antog Skärholmens stadsdelsförvaltning en *rökningspolicy* redan under andra hälften av 2005. Beslutet togs i anslutning till att rökförbud på stadens krogar och restauranger trädde i kraft. Med kvalitet som utgångspunkt var det också angeläget, med hänsyn till de individer som utgör målgrupp för vårt arbete och av hänsyn till arbetskamrater, att undvika att lukta rök under arbetstid. Rökning är utifrån rökningspolicyn idag endast tillåten utanför arbetsplatsens gräns.

För Skärholmens del startade diskussionerna vad gäller rökning redan 2005 inom de olika forum som finns inom samverkanssystemet, vid Apt-möten och samverkansgrupper. Nu står vi inför nästa steg, att hela arbetstiden blir rökfri.

Förvaltningen föreslår att rökfri arbetstid införs fr o m den 1 maj 2010.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens uppfattning är att införande av rökfri arbetstid är positivt från folkhälssynpunkt och rimmar väl med det interna hälsoarbetet med bl a inriktning att sänka

sjukfrånvarotalen.

Förvaltningen delar den beskrivning av positiva arbetsmiljökonsekvenser som lämnas i tjänsteutlåtandet.

Förvaltningen bedömer att ett lyckat resultat förutsätter en rejäl satsning på stödjande insatser – både individuellt och i grupp.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Södermalms stadsdelsförvaltning är positiv till förslaget om införande av rökfri arbetstid inom Stockholms stads verksamheter. Stadens ställningstagande om en rökfri arbetstid ger förutsättning för en hälsosammare miljö för dem som nyttjar stadens tjänster och för medarbetarna. Södermalms stadsdelsförvaltning vill också betona vikten av att främja personalens hälsa. Det är viktigt att i samband med införandet av rökfri arbetstid stödja de medarbetare som vill sluta röka. Rökfri arbetstid ska hanteras som övriga ordningsföreskrifter på arbetsplatsen.

För att skapa goda förutsättningar för en rökfri arbetstid bör förberedelse- och förankringsarbete prioriteras samt att cheferna får det stöd de behöver.

Södermalms stadsdelsnämnd fattade vid nämndens sammanträde i december i samband med verksamhetsplan för år 2009 beslut om att införa rökfri arbetstid och att detta ska gälla samtliga anställda. Ärendet (rökfri arbetstid) har behandlats i förvaltningens förvaltningsgrupp den 2 juni. För de som önskar erbjuder förvaltningen i första hand stödinsatser i form av beteendestödjande insatser och inspirationsföreläsningar.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Majvi Andersson m.fl. (S), ledamoten Kenneth Rönquist (MP) samt ledamoten Maj-Len Eklund (V), bilaga.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 september 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ansluter sig till argumenten i förslaget, som att införande av rökfri arbetstid i Stockholms stad betyder att brukare i stadens verksamheter erbjuds tjänster i en fräschare miljö, likväl som en rökfri arbetstid blir ett betydelsefullt bidrag i stadens folkhälsoarbete.

Det är positivt och gagnar ett framgångsrikt införande av rökfri arbetstid att den införs med för staden gemensamma utgångspunkter.

Vid införande av rökfri arbetstid i stadsdelsnämndens verksamheter är det viktigt att förvaltningen drar nytta av erfarenheter från andra kommuner som infört rökfri arbetstid. Sådana erfarenheter är t.ex. att beslutet om rökfri arbetstid måste förankras väl, få acceptans och stöd från ledning och chefer samt att införandet bör ske i samverkan med fackliga organisationer. Stöd till rökare, som vill sluta röka, bör erbjudas i samma former och omfattning oavsett i vilken verksamhet eller på vilken nivå medarbetaren arbetar.

Förslaget att sätta 2010-05-01 som senaste datum för införande av rökfri arbetstid rimmar väl med andra kommuners erfarenheter att det krävs tid för förankring och förberedelser. Förvaltningen återkommer efter kommunfullmäktiges beslut med förslag på en genomförandeplan för rökfri arbetstid i nämndens verksamheter.

Förvaltningen föreslår således att stadsdelsnämnden beslutar att som svar på kommunstyrelsens remiss överlämna föreliggande tjänsteutlåtande.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2009 att som svar på remissen överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget. Östermalms stadsdelsnämnd införde rökfri arbetstid för samtliga anställda den 1/1 2009. Beslutet av rökstoppet föregicks av samråd med de fackliga organisationerna i förvaltningsgrupp.

Varken i nämnden eller bland facken fanns något motstånd mot denna åtgärd.

Medarbetarna har erbjudits olika former av stöd, t e x rökslutargrupp och subvention av nitkotintuggummi.

Förvaltningen presenterade åtgärden i första hand som en friskvårdsåtgärd, men att det även handlade om hur man använder sin arbetstid.

En utvärdering kommer att göras i slutet av verksamhetsåret, det är lite för tidigt att bedöma i vilken utsträckning rökstoppet har följts fullt ut i verksamheterna men kommentarer och synpunkter som framkommit har överlag varit mycket positiva.

Förvaltningen föreslår nämnden att godkänna förvaltningens svar på denna remiss och överlämna svaret till kommunstyrelsen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s koncernledning har avgivit ett kontorsyttrande daterat den 15 januari 2010 med i huvudsak följande lydelse.

Underremisser

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget delar den uppfattning som redovisas i ärendet, att rökfri arbetstid är både en kvalitetsfråga och en hälsofråga för medarbetarna. I egenskap av hälsodiplomerat företag har det under de senaste åren genomförts aktiviteter för att stödja medarbetare som uttryckt önskemål om att sluta röka eller snusa. Att nu ta steget att införa rökfri arbetstid känns därför naturligt och bör innebära motivation att sluta röka för de medarbetare som fortfarande röker. Frågan har behandlats av företagsledningen och förslaget är att rökfri arbetstid införs hos AB Familjebostäder från 1 februari 2010 då stora delar av personalen flyttar till ett nytt huvudkontor i Hammarby sjöstad.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Stockholmshem anser att förslaget är rimligt avvägt med hänsyn till företaget, dess anställda, kunder och den enskildes rätt att själv bestämma över sin rökning. Självfallet kommer bolaget också att på olika sätt stödja dem som vill ta tillfället i akt att minska eller sluta med sin rökning.

Micasa Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget har inget att erinra mot förslaget. Bolaget arbetar redan idag aktivt med hälso- och friskvårdsfrågor. All personal har i samband med personal- och avdelningsmöten redan informerats om att det ska råda rökfrihet på alla stadens arbetsplatser senast den 1 maj 2010. Fortlöpande informationsinsatser om den nya rökfriheten kommer att ges via de kanaler som bolaget idag använder d v s via intranät, informationsblad samt på personalmöten. Micasa Fastigheter erbjuder idag genom företagshälsovården rökavvänjning till alla som är intresserade av att sluta eller begränsa sin rökning. Erbjudandet kommer att fortsätta som en del i arbetet för en rökfri arbetsplats.

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Inom Stokab bedrivs sedan flera år tillbaka ett engagerat, medvetet och systematiskt arbete med att skapa en säker och god arbetsmiljö. Stokabs chefer är engagerade och utbildas kontinuerligt i arbetsmiljö- och hälsoarbete som en naturlig del av ledarska-

pet. I samband med enskilda utvecklingssamtal mellan personalansvarig chef och medarbetaren ingår också att samtala kring hälsa. Med regelbundenhet erbjuds hälsoundersökningar till samtliga anställda varvid det bl a ges möjlighet att med medicinskt kunnig personal diskutera rökvanor och dess långsiktiga effekter. Rökare erbjuds även särskilda samtal via företagshälsovården och för den som önskar medicinsk behandling under läkares observation. Detta har visat på mycket lyckade resultat vilket lett till att det inom Stokab i stort sätt råder en rökfri arbetstid utan reglering.

Beslutet att sluta röka är personligt, det är därför inte möjligt för en arbetsgivare att tvinga en anställd att sluta. Vad som får en människa att ta beslutet är mycket individuellt. Att se till att de som är beroende av tjänster som finansieras av staden får en rökfri miljö är en dock en angelägen fråga för staden. Stokab har på liknande sätt ansvar för att kunder, leverantörer och andra aktörer möter en rökfri miljö i kontakter med bolaget. För Stokab intar därför rökningen redan idag en central roll i bolagets förebyggande hälsoarbete. Detta arbete kommer att fortsätta och även fortsättningsvis ge goda resultat.

Inom staden finns en mängd arbetsplatser som skiljer sig åt i utformning och kultur. Enlig Stokab måste detta återspegla sig i arbetsgivarens arbete med att åstadkomma en rökfri arbetstid. Stokab anser i linje med detta att kommuncentrala beslut med förslaget innehåll inte är rätt väg att gå.

Stockholm Parkerings remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget har inget att erinra mot stadsledningskontorets förslag till rökfri arbetstid. Inom bolaget pågår förberedelsearbetet och införandet kommer att ske i samverkan med de fackliga organisationerna. Det är bra att informationsmaterial tas fram centralt som kan användas som en del i arbetet att ge stöd och hjälp till personal inom bolaget som önskar sluta röka.

Stockholms Hamns remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ställer sig positiv till förslaget då det stämmer väl överens med bolagets mål att vara en attraktiv och hälsofrämjande arbetsgivare som värnar om medarbetares bästa.

Arbetet med att införa rökfri arbetstid kommer att göras i samarbete med bolagets fackliga organisationer. I samband med införandet av en rökfri arbetstid så kommer bolaget att erbjuda medarbetare hjälp och stöd för att sluta röka.

Stockholms Stadsteaters remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Stadsteater ställer sig positiv till förslaget om rökfri arbetstid. Bolaget stöder stadens generella folkhälsoarbete och anser det viktigt att bolagets medarbetare inte ska utsättas för cigarettrök under arbetstid. Stadsteatern anser även att det är viktigt att stödja f.d. rökare att stå fast vid sina beslut, samtidigt som bolaget så långt det är möjligt vill stödja och uppmuntra de rökare som vill sluta röka. Bolaget tycker därför att införandet av rökfri arbetstid är ett utmärkt förslag. Av konstnärliga skäl vill bolaget dock även fortsättningsvis kunna använda sig av örtcigaretter eller andra niko-

tinfria cigaretter i föreställningar på Stadsteaterns olika scener.

Stockholm Business Regions remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region ställer sig positiv till införande av rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter och kommer att införa rökfri arbetstid till den 1 maj 2010 i enlighet med stadsledningskontorets förslag. Ett införande av en rökfri miljö kommer att ge medarbetare möjlighet till ett friskare liv och ökad livskvalitet, vilket ligger i linje med koncernens friskvårdsarbete. Rökfria personer löper generellt mindre risk för att drabbas av ohälsa och sjukskrivning. Att sluta röka är ett personligt beslut och som arbetsgivare kommer koncernen Stockholm Business Region verka för att möjliggöra och underlätta för de medarbetare som väljer att bli rökfria.

Bostadsförmedlingens remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bostadsförmedlingen har inget att anföra mot införandet av en rökfri arbetstid. Det är viktigt att kunna erbjuda de kunder som besöker bostadsförmedlingen en rökfri miljö. Den rökfria arbetstiden stämmer väl överens med det friskvårdsarbete som förmedlingen bedrivit under de senaste två åren. I detta arbete har bland annat ingått en rökavvänjningskurs som ett led i att underlätta ett rökfritt liv för den enskilde medarbetaren. Samtidigt är, som också sägs i tjänsteutlåtandet, beslutet att sluta röka personligt och kan inte påtvingas av någon. Bostadsförmedlingen kommer att införa en rökfri arbetstid från och med den första maj 2010 och det kommer ske med stöd och hjälp snarare än med kontroll. Under våren kommer personal som behöver stöd med att sluta eller minska sin rökning att erbjudas hjälp via företagshälsovården i form av deltagande i rökslutargrupper, bidrag till rökavvänjningsmedel och i övrigt det stöd som t ex ”sluta röka linjen” kan ge.

Skolfastigheter i Stockholm AB har inga synpunkter i ärendet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Stockholms Stadshus AB.

Koncernledningens synpunkter

Rökfri arbetstid ligger väl i linje med det hälso- och friskvårdsarbete som redan bedrivs inom koncernen och bolagen är positiva till stadsledningskontorets förslag. I remissvaren nämner flera bolag att de redan erbjuder sina medarbetare aktiviteter för att sluta röka.

Som framgår av ärendet och av synpunkterna från bolagen, är beslutet att sluta röka personligt och inget som en arbetsgivare kan tvinga någon till. Arbetsgivaren kan dock möjliggöra, underlätta och stötta ett rökfritt liv.

Stokab anser att ett kommuncentralt beslut om rökfri arbetstid inte är rätt väg att gå mot bakgrund av de många olika och starkt varierande arbetsplatser som finns inom staden med skilda kulturer och förutsättningar. Koncernledning konstaterar att Stokab för egen del bedriver ett ambitiöst och systematiskt arbetsmiljö- och hälsoarbete där

rökavvänjning ingår som en viktig del. Beslut om detta arbete har fattats lokal av bolagsstyrelsen utifrån bolagsspecifika förutsättningar. Genom att varje nämnd nu kommer ansvara för det lokala förberedelse- och förankringsarbetet, så finns förutsättningar för den verksamhetsspecifika utformning som behövs för ett framgångsrikt genomförande.

Koncernledningen föreslår att beslutet om införande av rökfri arbetstid kompletteras med ”Varje nämnd *och styrelse* beslutar själv vilka lokala utgångspunkter som ska komplettera de stadsgemensamma.”.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2009 att som svar på remissen lämna följande yttrande.

Kommunstyrelsens handikappråd har fått möjlighet att yttra sig över förslaget om rökfri arbetstid.

Rådet ställer sig bakom förslaget, då vi tycker att det ger en bra arbetsmiljö för alla.

Kommunal

Kommunal Stockholms län genom Kommunals Stockholmsgrupp har inkommit med ett remissvar daterat den 16 oktober 2009 med i huvudsak följande lydelse.

Rökfri arbetstid

Att införa rökfri arbetstid är en väl motiverad åtgärd för att komma tillrätta med passiv rökning. Ingen ska mot sin vilja behöva utsättas för tobaksrök på sitt arbete.

Rökfri arbetsplats

Kommunens arbetsplatser skall enligt förslaget vara rökfria såväl inomhus som utomhus. Rökförbudet gäller arbetstagare anställda i staden. Besökare på våra anläggningar omfattas inte av förbudet och kan fortsätta röka där så är tillåtet. Ett generellt rökförbud på kommunens anläggningar bör eftersträvas.

Arbete i brukarens hem

Då kommunal verksamhet bedrivs i brukarens hem är den också arbetsplats för stadens anställda. Även denna grupp har rätt till en rökfri arbetsplats eller åtminstone en rökfri arbetsmiljö. Det måste ställas krav på att det inom den verksamheten ordnas rökfria arbetsplatser alternativt att besvären elimineras genom tekniska anordningar.

Entreprenörer och politiker

Entreprenörer på kommunens arbetsplatser skall också omfattas, liksom de politiker arbetstagarna kommer i kontakt med.

Rökavvänjning

Alla anställda skall erbjudas individuellt anpassad hjälp med rökavvänjning.

Rast – Paus

Skillnaden mellan rast och paus måste göras tydlig. Många anställda tror att de har rätt till 5 minuters rast varje timme.

Kontroll och påföljd vid rökning

Hur skall efterlevnaden av rökfri arbetstid kontrolleras? Chefer har ett ansvar men hur skall frågan hanteras mellan arbetskamrater?

Vilka konsekvenser uppstår för den enskilde vid ett upprepat ”brott” mot rökförbudet.

Övergripande – Förvaltningslokala rutiner

De övergripande rutinerna för en rökfri arbetstid måste vara så tydliga att inga tolkningar skall behöva uppstå. Förvaltningslokala rutiner skall bygga på de centrala, så att tillämpningen av rutinerna blir likartad i staden.

SACO

SACO-rådet i Stockholms stad har inkommit med ett remissvar daterat den 19 oktober 2009 med i huvudsak följande lydelse.

SACO ställer sig positiv till införande av rökfri arbetstid. Detta är en betydelsefull princip för arbetsmiljön.

SACO anser vidare att det är viktigt att alla nämnder arbetar efter samma riktlinjer och fokuserar på stöd och hjälp till aktiva rökare, snarare än att kontrollera hur förbudet efterföljs.

RESERVATIONER M.M.

Exploateringsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Emilia Hagberg (MP) enligt följande

Det är mycket glädjande att det nu finns en stor majoritet bland Stockholms politiker om rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter, ett förslag som Miljöpartiet lade redan i juli 2008 i en motion till kommunfullmäktige.

Precis som Stadsledningskontoret skriver är erfarenheterna från de kommuner och landsting som har infört rökfri arbetstid uteslutande goda. Rökfri arbetstid är framför allt viktig för "tredje man", dvs äldre med hemtjänst, äldre och personer med funktionsnedsättningar på boenden och barn på skolor och förskolor. Det är en viktig del av livskvaliteten att inte behöva utsättas för rök och röklukt. När det gäller barn och ungdomar är det viktigt att de vuxna är bra förebilder, eftersom de tar efter hur vuxna gör.

Det finns fler fördelar; de som vill sluta röka får det lättare att göra detta när arbetskamrater inte tar rökpauser. Erfarenheterna från kommuner och landsting visar också på att fler anställda slutar röka eller minskar sin konsumtion. Även för äldre och personer med funktionsnedsättningar blir det lättare att sluta om inte personalen som kommer på besök inte luktar rök.

En mycket viktig del i arbetet med att minska rökningen är att alla anställda som röker ska erbjuds gratis kurser i rökavvänjning.

Nikotin är mer beroendeframkallande än alkohol och heroin och därför behöver de rökare som vill sluta ges all hjälp att göra detta.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Malte Sigemalm m.fl. (S) enligt följande

Föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag:

1. Inte avstyrka införande av rökfri arbetstid i stadens verksamheter.
2. Tillstyrka förslag till gemensamma utgångspunkter för rökfri arbetstid.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Stefan Nilsson (MP) enligt följande

Det är mycket glädjande att det nu finns en stor majoritet bland Stockholms politiker om rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter, ett förslag som Miljöpartiet lade redan i juli 2008 i en motion till kommunfullmäktige.

Precis som stadsledningskontoret skriver är erfarenheterna från de kommuner och landsting som har infört rökfri arbetstid uteslutande goda. Rökfri arbetstid är framför allt viktig för "tredje man", dvs. äldre med hemtjänst, äldre och personer med funktionsnedsättningar på boenden och barn på skolor och förskolor. Det är en viktig del av livskvaliteten att inte behöva utsättas för rök och rökluft. När det gäller barn och ungdomar är det viktigt att de vuxna är bra förebilder, eftersom de tar efter hur vuxna gör.

Det finns fler fördelar; de som vill sluta röka får det lättare att göra detta när arbetskamrater inte tar rökpauser. Erfarenheterna från kommuner och landsting visar också på att fler anställda slutar röka eller minskar sin konsumtion. Även för äldre och personer med funktionsnedsättningar blir det lättare att sluta om personalen som kommer på besök inte luktar rök.

En mycket viktig del i arbetet med att minska rökningen är att alla anställda som röker ska erbjudas gratis kurser i rökavvänjning. Nikotin är mer beroendeframkallande än alkohol och heroin och därför behöver de rökare som vill sluta ges all hjälp att göra detta.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Jonas Naddebo (C) enligt följande

Att fler människor slutar röka är en eftersträvarsvärd utveckling. Människor som vill sluta röka ska därför också erbjudas erforderlig hjälp och information från samhället sida. Att sluta röka är dock en tuff uppgift för alla de människor som har upparbetat ett nikotinberoende. Jag tycker därför inte att Stockholms stad ska förbjuda sina anställda att röka utan istället arbeta med att underlätta ett frivilligt nikotinavvänjande.

Stadsbyggnadsnämnden

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Lukas Forslund (C) enligt följande

Att fler människor slutar röka är en eftersträvarsvärd utveckling. Människor som vill sluta röka ska därför också erbjudas erforderlig hjälp och information från samhället sida. Att sluta röka är en tuff uppgift för alla de människor som har upparbetat ett nikotinberoende. Jag tycker dock inte att Stockholms stad ska förbjuda sina anställda att röka utan istället arbeta med att underlätta ett frivilligt nikotinavvänjande.

Utbildningsnämnden

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Helen Törnqvist (C) enligt följande

Centerpartiet menar att individen har en förmåga att ta ansvar för sig själv och andra. Detta gäller även i frågan om införande av rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter. Att fler människor slutar röka är en eftersträvarsvärd utveckling. Människor

som vill sluta röka ska därför också erbjudas erforderlig hjälp och information från samhället sida. Att sluta röka är dock en tuff uppgift för alla de människor som har upparbetat ett nikotinberoende. Jag tycker därför inte att Stockholms stad ska förbjuda sina anställda att röka utan istället arbeta med att underlätta ett frivilligt nikotinavvänjande. Hänsyn ska givetvis tas till brukare som känner obehag av röklukt eller är astmatiker. Men att förbjuda folk att röka på arbetstid är fel väg. Det är en chefsfråga att hantera klagomål gentemot anställda som inte kan sköta sin rökning.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (MP) enligt följande

Vi Miljöpartiet de Gröna lämnar förslaget utan eget ställningstagande och anför följande:

”Det är viktigt att påpeka att staden bör eftersträva en rökfri miljö i alla sina verksamheter. Men det bör om möjligt ske på frivillig väg. Det är viktigt att staden visar förståelse för att vissa personer kan ha svårt än andra att sluta röka.

En bättre väg att gå vore att, utan påbud, erbjuda de anställda hjälp med att sluta röka genom en intensiv sluta-röka-kampanj samt att tillhandahålla subventionerade rökavvänjningsprodukter. Dessutom borde man aktivt arbeta för att förebygga rökning och ohälsa samt erbjuda friskvård.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Jonas Eklund (MP) med instämmande i personalföreträdayttrande från LO-företrädaren Yvonne Enehall enligt följande

I och med att arbetsgivaren ställt sig positiv till detta beslut, så vill vi från kommunal bara betona att frågan inte är så löst. Införandet av en rökfri arbetsmiljö är absolut en god tanke, men den fungerar åt mer än ett håll. Det stora problemet ur arbetsmiljösynpunkt är inte personal som röker utan brukare som röker i sitt hem t.ex. hemtjänst, handikappomsorg och socialpsykiatri. Personalen röker åtminstone ute. Men som personal ska Du vistas inne hos rökare. Det borde då vara lika viktigt att byta kläder innan man går till nästa brukare. Det är också ett problem att tvinga rökare som inte själva får röka att hjälpa en rökare, eller en ickerökare att göra detsamma. Därför kvarstår ett stort problem med hur vi får en ”rökfri arbetstid” även för personalen. Det här är viktigt att betänka inför den handlingsplan som arbetsgivaren och fackliga organisationer ska göra.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Tomas Melin (MP) enligt följande

Vi föreslog

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att förespråka avslag på frågan om allmänt rökförbud på arbetstid för stadens anställda.
3. Att därutöver anföra

I remissen föreslås att ingen ofrivilligen ska utsättas för tobaksrök/tobakslukt. Det är bra. Samtidigt föreslås ett generellt rökförbud för stadens anställda, det vill säga även i fall där rökningen inte riskerar att direkt skada eller besvära någon annan. Staden borde i dessa fall inte lägga sig i de anställdas tobaksvanor, hur självdestruktiva dessa än må vara. I de fall där rökning på arbetstid kan äventyra det arbete den anställda ska utföra kan och bör diskussionen om rökning föras på de arbetsplatser och för de tjänster detta berör.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (V) enligt följande

1. Avslå förvaltningen remissvar vad gäller rökfri arbetstid.
2. Därutöver anföra följande:

I stadsledningskontorets synpunkter och förslag sägs bl.a. ... *att medarbetarna är den viktigaste tillgången på varje arbetsplats*. Det anser Vänsterpartiet också. Det borde visas i lönekuverten för att behålla denna viktiga grupp medarbetare inom stadens verksamheter. Däremot anser vi, att det inte är arbetsgivarens uppgift att fostra medarbetarna och påstå att en rökfri arbetstid är ...*bättre ekonomi för individen*. Vi förstår att man tror att ...*det är bättre ekonomi för företaget* som man säger i remissen.

Vidare skriver stadsledningskontoret ... *Bland kommunalt anställda finns stora grupper med hög andel rökare*. Detta bör ge arbetsgivaren tankar om varför det är så många som röker istället för att införa förbud. Har det gjorts någon konsekvensutredning när det gäller rökfri arbetstid. Kommer sotsaksätandet eller lugnande mediciner att öka. Övervikt och tablettberoende är också hälsorisker. Kommer man också att förbjuda snusande eftersom det är en hälsorisk. Att ständigt vara kontrollerad föder också stressrelaterade sjukdomar.

Successivt har staden infört rökfria arbetsmiljöer. Det tycker vi är bra. Vad Vänsterpartiet starkt reagerar mot är när arbetsgivaren gör intrång på sina medarbetares privata beslut. Vi vill påstå att stadens kloka medarbetare är fullt införstådda med rökningens skadeverkningar. Det

är inte arbetsgivarens roll att skuldbelägga sina anställda och att ge ut broschyrer för att påverka människor att sluta röka. Att sluta röka är den enskildes eget beslut.

Till sist ett par reflektioner. Kommer detta förbudstänkande så småningom också att drabba brukarna? Kommer brukare som har röklukt i sitt hem inte att få någon hemtjänst?

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Jan Jönsson m.fl. (FP), ledamoten Andrea Femrell m.fl. (M), ledamoten Liliane Svensson m.fl. (S) samt som ledamot tjänstgörande ersättaren Rudy Espinoza (V) enligt följande

Vi tycker, att införande av rökfri arbetstid i Stockholms verksamheter är bra och angeläget. Det är en självklarhet, att de som anlitar Stockholms stads verksamheter och de som arbetar i densamma, inte ska utsättas för tobaksrök. Detsamma bör naturligtvis råda i privat verksamhet anser vi. När det gäller medarbetare, som arbetar i brukares hem, där brukaren röker så bör man ta största möjliga hänsyn till vem som ska utföra arbetet.

Det är viktigt i sammanhanget, att arbetsgivaren uppmuntrar rökavvänjning för sina anställda. Genom information och stödinsatser på arbetsplatsen.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Rebwar Hassan m.fl. (MP) enligt följande

Senaste tiden diskuterades bland annat det rökförbud som införts i allt fler kommuner och landsting i Sverige. Förbudet gäller rökning under arbetstid. I dessa kommuner kommer man alltså inte kunna gå ut och röka på morgonfikat.

Eftersom det inte ännu finns någon lag som reglerar rökförbudet på arbetsplatserna så styr kommunerna över förbudet bäst de vill. Vi ser att detta är nästa naturliga steg i och med att vi den 1 juni 2005 fick en lag som gav rökstopp på krogar och restauranger.

Självklart vänder sig de nya bestämmelserna till människors förnuft och känsla, rökning drabbar även personer i rökarens närhet. Om man verkligen vill minska kostnaderna, öka folkhälsan och få en rökfri miljö så borde det kanske lagstiftas mot rökning på arbetsplatserna istället för några förbud? Rökning förbjuds på allt fler arbetsplatser men det finns inga direkta åtgärder om någon skulle bryta mot förbudet. Vi anser att detta naturligtvis bör råda i privat verksamhet och de som anlitar Stockholms stads verksamheter, inte ska utsättas för tobaksrök.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Majvi Andersson m.fl. (S), ledamoten Kenneth Rönquist (MP) samt ledamoten Maj-Len Eklund (V) enligt följande

Att Stockholms stad ska införa rökfri arbetstid är ett förslag som det är lätt att sympatisera med. Frågan är hur det fullt ut ska låta sig göras. Det finns ju bland brukarna människor som röker och det innebär att rökfriheten egentligen inte blir knuten till arbetstiden utan det blir mer ett förbud för den anställda att själv röka under arbetstid.

Staden bör kräva av övriga utförare att de inför rökfri arbetstid. Staden har ett ansvar för att även brukare som valt annan utförare har rätt att slippa röklukt i sitt hem och i sin omsorgssituation.

Medarbetarna som vill sluta röka måste få fullvärdigt stöd för att klara detta. Som ansvarsfulla arbetsgivare måste staden och övriga utförare se till att medarbetarna har reella möjligheter att ta välbehövliga pauser i arbetet. De hälsovinster som man förhoppningsvis uppnår genom att medarbetarna röker mindre får inte omintetgöras genom att möjligheterna till pauser minskas. Pauser bör istället uppmuntras så att medarbetarna kan koppa av små korta stunder under hela arbetstiden.

Vi utgår från att införandet av rökfri arbetstid inte sker utan föregående förhandlingar med de fackliga organisationerna.